

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора,
члена-кореспондента НАПрН України, заслуженого юриста України,
завідувача Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем
забезпечення прав осіб, які постраждали від війни,
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпровського
державного університету внутрішніх справ
Ярмиша Олександра Назаровича
на дисертацію Софіни Ігоря Володимировича на тему «Функціональне
призначення Національної поліції в системі забезпечення прав і свобод
людини: теоретико-правове дослідження», представлену на здобуття ступеня
доктора філософії галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право»**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження на тему «Функціональне призначення Національної поліції в системі забезпечення прав і свобод людини: теоретико-правове дослідження» є безперечно актуальним як з наукового, так і з практичного погляду.

На сучасному етапі розбудова демократичної, правової та соціальної держави в Україні неможлива без належного забезпечення принципу верховенства права, утвердження взаємної відповідальності держави й особи, підтримання публічного порядку та безпеки, а також ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина. Особливої значущості ці питання набувають в умовах суспільно-політичних трансформацій, реалізації євроінтеграційного курсу України та необхідності подальшого вдосконалення механізмів забезпечення прав людини.

Важливу роль у реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини відіграє Національна поліція України, яка покликана забезпечувати охорону публічного порядку і безпеки, захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, а також здійснювати діяльність, спрямовану на запобігання та протидію правопорушенням.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває комплексне теоретико-правове осмислення функціонального призначення Національної поліції в системі забезпечення прав і свобод людини, визначення її місця та ролі в механізмі реалізації, охорони й захисту прав людини, а також розроблення науково

обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання та практики діяльності цього правоохоронного органу.

Особливого значення дана проблематика набуває в умовах воєнного стану, коли на Національну поліцію покладаються додаткові завдання та розширюється коло її повноважень, що водночас актуалізує питання дотримання прав і свобод людини та запобігання їх необґрунтованому обмеженню. За таких умов важливого теоретичного й практичного значення набуває визначення меж допустимого втручання держави у сферу прав людини, забезпечення дотримання принципів правової держави, законності та пропорційності під час реалізації поліцейських повноважень.

Це, своєю чергою, зумовлює необхідність удосконалення нормативно-правової бази та впровадження ефективних механізмів контролю за діяльністю поліції, спрямованих на забезпечення належного балансу між потребами публічної безпеки та гарантуванням прав і свобод людини.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується також її зв'язком із науково-дослідною тематикою кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК».

Роботу виконано в межах науково-дослідної теми «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав людини та дитини в умовах розбудови правової, демократичної, соціально орієнтованої держави з широко розгалуженими інститутами громадянського суспільства» (номер державної реєстрації 0118U001384), що свідчить про її відповідність пріоритетним напрямам сучасних наукових досліджень у сфері забезпечення прав людини та розвитку демократичної правової держави.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи та наукових публікацій автора дає підстави стверджувати, що результати, отримані в процесі теоретико-правового дослідження, є науково обґрунтованими, достовірними та повною мірою відповідають поставленій меті й завданням дослідження. Це

зумовлено належним і обґрунтованим застосуванням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, які забезпечили відповідний рівень наукового аналізу.

У роботі чітко окреслено об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом виступають суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації функціонального призначення Національної поліції України в системі забезпечення прав і свобод людини, а предметом дослідження є теоретико-правові засади, принципи та механізми реалізації функціонального призначення Національної поліції України в системі забезпечення прав і свобод людини, а також особливості правового регулювання та практики їх застосування.

Метою дисертації є теоретико-правовий аналіз функціонального призначення Національної поліції у системі захисту прав і свобод людини, дослідження її функцій і правових засад діяльності, виявлення проблем правового регулювання та формулювання пропозицій щодо підвищення ефективності поліції й забезпечення балансу між публічними інтересами і правами людини.

Для досягнення поставленої мети дисертантом визначено та послідовно вирішено комплекс взаємопов'язаних наукових завдань, зокрема: проаналізовано історичні етапи становлення та розвитку правового забезпечення діяльності Національної поліції України; розкрито методологічні підходи до дослідження сутності та змісту функціонального призначення Національної поліції та визначено їх значення для теоретико-правового аналізу діяльності поліції у сфері забезпечення прав і свобод людини; обґрунтовано поняття «функціональне призначення Національної поліції» як юридичної категорії, визначено його ознаки, структуру та місце в системі публічної влади й механізмі забезпечення прав і свобод людини; здійснено класифікацію функцій Національної поліції України з визначенням їх правової природи, змісту та значення у контексті реалізації державних завдань у сфері захисту прав і свобод людини; проведено порівняльно-правовий аналіз функціонального призначення поліції зарубіжних держав, виявлено спільні та відмінні риси відповідних моделей поліцейської діяльності, а також визначено можливості імплементації позитивного зарубіжного досвіду в

діяльність Національної поліції України; оцінено роль поліцейської освіти як важливого чинника забезпечення ефективної реалізації функцій Національної поліції з урахуванням міжнародного досвіду та сучасних стандартів професійної підготовки у сфері забезпечення прав і свобод людини; виявлено проблемні аспекти функціонування Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод людини в умовах воєнного стану та запропоновано шляхи підвищення ефективності її діяльності в умовах надзвичайних викликів; сформульовано пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод людини з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду та сучасних потреб правозахисної діяльності.

Методологічну основу дисертаційного дослідження становить поєднання загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, добір і застосування яких зумовлені метою роботи, її завданнями, а також особливостями об'єкта й предмета дослідження.

Використання такої методології дало змогу автору належно структуровано викласти матеріал, здійснити глибокий аналіз історичних, нормативних і доктринальних джерел (загалом опрацьовано 220 найменувань), а також сформулювати науково виважені, логічно обґрунтовані висновки й практичні рекомендації.

Отже, наукові положення, висновки й рекомендації, викладені у дисертації, відзначаються високим рівнем обґрунтованості, логічною послідовністю та практичною значущістю, що свідчить про завершений науковий характер дослідження.

Достовірність та наукова новизна отриманих результатів не викликає сумнівів і полягає в тому, що дисертація Софії І. В. є одним із першим у вітчизняній юридичній науці дослідженням, де здійснено теоретико-правовий аналіз функціонального призначення Національної поліції України в системі забезпечення прав і свобод людини як самостійної юридичної категорії в системі публічної влади.

Серед найбільш значимих висновків, що становлять основу наукової новизни роботи та варті підтримки, слід відзначити такі: вперше сформульовано авторське визначення функціонального призначення поліції у сфері забезпечення прав і свобод людини як нормативно закріпленої, динамічної та багатокомпонентної діяльності Національної поліції України, спрямованої на охорону та захист прав і свобод людини, підтримання публічної безпеки й порядку, надання допомоги населенню та реалізацію превентивних заходів, що здійснюється відповідно до принципів верховенства права, демократизму, гуманізму та юридичної відповідальності за законність дій; з урахуванням безпекових трансформацій, спричинених воєнним станом, запропоновано класифікацію функцій Національної поліції України за функціонально-стратегічними критеріями, що поєднує класичні елементи правоохоронної діяльності з новітніми завданнями кризового управління та гуманітарної безпеки і охоплює безпеково-забезпечувальні, правозахисно-гарантійні, сервісно-комунікаційні, оперативно-реагувальні та реабілітаційно-гуманітарні функції. Удосконалено теоретико-правову модель адаптивної функціональної реорганізації Національної поліції України в умовах воєнного та поствоєнного стану; теоретичні положення щодо сутності та правового статусу функціонального призначення Національної поліції України в системі забезпечення прав і свобод людини; наукові підходи до класифікації функцій Національної поліції у системі забезпечення прав і свобод людини шляхом їх систематизації за сферами реалізації та функціональним призначенням, що ґрунтується на порівняльно-правовому аналізі вітчизняного й зарубіжного досвіду. Набули подальшого розвитку положення про наукові уявлення про становлення та розвиток правового забезпечення діяльності Національної поліції України; наукові уявлення про проблемні аспекти функціонування Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод людини в умовах воєнного стану; підходи до вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення прав і свобод людини.

Таким чином, досягнуті результати дисертаційного дослідження Софії І.В., що винесені на захист, є достатньо обґрунтованими та відзначаються належним ступенем наукової новизни і практичної значущості.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові результати дисертаційного дослідження відображено у 11 наукових працях, з яких 5 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз, а також 6 публікацій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Про високий рівень виконання поставленого завдання та оволодіння дисертантом методології наукового дослідження свідчить використання, обраних з урахуванням мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження, сукупності загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Так, за допомогою діалектичного методу забезпечується цілісне пізнання правових явищ у їх розвитку, взаємозв'язку та суперечностях, що дало змогу дослідити трансформацію функцій Національної поліції в умовах змін суспільно-політичного устрою, зокрема в період воєнного стану (підрозділи 1.1, 3.2). У межах формально-юридичного методу здійснено аналіз чинного законодавства, що регулює діяльність Національної поліції (підрозділ 2.1), а також застосовано тлумачення правових норм (підрозділ 2.2). Завдяки системно-структурному методу досліджено функціональне призначення поліції (підрозділ 2.1), здійснено класифікацію її функцій та визначено їх ієрархію у зазначеній сфері (підрозділ 2.2). Використання порівняльно-правового методу дало змогу дослідити досвід зарубіжних країн щодо реалізації функцій поліції та оцінити можливості імплементації таких практик в українське правове поле (підрозділи 2.3, 3.1, 3.3). У межах історико-правового методу досліджено становлення інституту поліції та еволюцію її функціонального призначення, а також простежено закономірності розвитку правового регулювання у цій сфері (підрозділ 2.1). Методи аналізу та синтезу дали змогу виокремити ключові ознаки функціонального призначення

поліції в системі забезпечення прав і свобод людини та узагальнити наукові підходи. Методи індукції та дедукції забезпечили можливість на основі емпіричних спостережень сформулювати узагальнені теоретичні висновки (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3). Статистичний метод сприяв аналізу кількісних показників діяльності поліції, що дозволило зробити обґрунтовані висновки щодо ефективності реалізації окремих функцій (підрозділи 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3).

Завдяки такій широкій і ґрунтовній базі, поставлені дисертантом завдання виконані на високому методологічному рівні, що слугує підтвердженням оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та наукових публікацій дає підстави стверджувати про належний рівень фахової підготовки дисертанта, його компетентність у ключових аспектах обраної тематики, а також про обґрунтованість підходів до формулювання мети, завдань, визначення об'єкта, предмета, структури та методології дослідження.

На особливу увагу заслуговує прикладна цінність одержаних результатів. Сформульовані в дисертації висновки та пропозиції мають практичне значення та можуть бути використані у: законотворчій діяльності – під час підготовки пропозицій щодо внесення змін і доповнень до Закону України «Про Національну поліцію», а також у процесі євроінтеграції шляхом приведення національного законодавства у відповідність до європейських стандартів і принципів; нормотворчій діяльності – у процесі вдосконалення підзаконних нормативно-правових актів, зокрема постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства внутрішніх справ України та інших відомчих актів, що регулюють діяльність Національної поліції, з урахуванням пропозицій і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні; практичній діяльності органів внутрішніх справ – для удосконалення адміністративно-правових механізмів і процедур, що регламентують функціонування Національної поліції, з метою підвищення рівня правової визначеності, ефективності реалізації повноважень, запобігання зловживанням, а також оптимізації взаємодії

Національної поліції з громадянами та іншими суб'єктами правовідносин у сфері забезпечення публічної безпеки і правопорядку; правозастосовній діяльності – з метою належного застосування нормативно-правових приписів, підвищення ефективності прийняття управлінських рішень, а також підготовки до адміністративного чи судового оскарження рішень, дій або бездіяльності органів публічної влади; освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін з адміністративного, кримінального, поліцейського та конституційного права, а також як теоретико-методологічне підґрунтя для подальших наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення правового регулювання діяльності Національної поліції України.

Оцінка змісту дисертації та її оформлення. Дисертація Софії І.В. на тему: «Функціональне призначення Національної поліції в системі забезпечення прав і свобод людини: теоретико-правове дослідження» характеризується цілісністю та завершеністю наукового дослідження, а наявна логічно побудована структура дала змогу розкрити тему та виконати поставлені завдання.

Дисертаційне дослідження складається з анотації, списку публікацій здобувача за темою дисертації, змісту, вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг дисертації становить 232 сторінки. Список використаних джерел налічує 220 найменувань і займає 29 сторінок.

Анотація дисертаційного дослідження відповідає встановленим вимогам та є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертації, в якій представлені основні результати дослідження, наукова новизна та практичне значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу, а також відображає основні тези дослідження. Анотація викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувача, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження.

Оформлення дисертаційного дослідження виконано у відповідності до Вимог оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 року № 40.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертації свідчить про дотримання Софіною І.В. академічної доброчесності. У роботі чітко зазначено джерела запозичених ідей, наукових концепцій і положень, наведено посилання на авторів, використані джерела, а самі положення належно аргументовано в контексті авторського аналізу. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації результатів дослідження. Робота написана самостійно, з дотриманням усіх етичних та методологічних вимог, встановлених для досліджень такого рівня та виду.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Ознайомившись зі змістом дисертаційного дослідження, слід позитивно відзначити його наукове та практичне значення. Результати, отримані Софіною І.В., заслуговують, за основними параметрами, високої оцінки. Водночас виникає потреба висловити окремі зауваження та міркування щодо деяких дискусійних положень роботи або певних недостатньо висвітлених, як мені видається, питань.

1. У дисертації значну увагу приділено аналізу історичних передумов становлення та розвитку Національної поліції України, а також еволюції її функціонального призначення. І це прагнення автора заслуговує на підтримку. Водночас, історико-правничий аналіз, щоб бути об'єктивним і всебічним, має спиратися на висвітлення не лише положень тих чи інших нормативно-правових актів минулого, а й реальної практики їх застосування. Тому вважаю дещо надмірно компліментарною оцінку з боку дисертанта деяких положень «Статуту благочиння» (1782 р.) та «Тимчасових правил про поліцію» (1862 р.). Адже зовсім не випадково з березня 1917 р. слово «поліція» надовго зникло з лексики населення бувшої Російської імперії як ненависне для народу.

Вважаю також за необхідне зауважити наступне. Висвітлюючи події 1917-1920 рр. на теренах України (с.35-36 дисертації), автор мав хоча б стисло згадати про створення й завдання державної варти Української держави та міліції Української народної республіки.

2. Автором обґрунтовується наявність певної спадковості між міліцейською системою радянського та пострадянського періодів і сучасною моделлю

Національної поліції України, що виявляється у збереженні окремих організаційно-правових механізмів, функціональних напрямів діяльності та інституційних засад забезпечення правопорядку.

Водночас зазначені положення викликають наукову дискусію щодо меж та характеру такої спадковості. Зокрема, постає питання, наскільки коректно вести мову про інституційну спадкоємність між міліцією та Національною поліцією України, з огляду на те, що остання створювалася в межах масштабної правоохоронної реформи та ґрунтується на якісно інших ціннісних засадах, стандартах діяльності й моделях взаємодії з суспільством. На відміну від попередньої системи, діяльність Національної поліції орієнтована на принципи верховенства права, дотримання прав людини, відкритості, підзвітності суспільству та сервісного підходу до виконання публічних функцій.

У зв'язку з цим доцільно було б чіткіше розмежувати організаційну, функціональну та ціннісно-правову складові інституційної спадковості, а також конкретизувати, які саме елементи міліцейської системи були збережені, трансформовані або замінені в процесі реформування правоохоронних органів. Додаткового обґрунтування потребує й питання про те, чи слід розглядати створення Національної поліції України як етап еволюційного розвитку системи органів внутрішніх справ, чи як формування якісно нової інституційної моделі правоохоронної діяльності.

3. У дисертації автор послідовно доводить, що сучасна Національна поліція України функціонує на засадах сервісного підходу та орієнтації на забезпечення прав і свобод людини. Однак чи не є концепція «сервісної поліції» певною мірою декларативною, зважаючи на те, що основний обсяг повноважень поліції й надалі пов'язаний із державним примусом, контролем та правоохоронною діяльністю? Чим, на Вашу думку, сервісна модель поліції відрізняється від модернізованої правоохоронної моделі не лише на нормативному, а й на практичному рівні?

4. У дисертації (с. 94–96, 99, 116) обґрунтовується трансформація Національної поліції України у напрямі сервісно-правозахисної моделі функціонування. Водночас дискусійним залишається питання, чи не закладена в

самій природі поліцейської діяльності постійна суперечність між необхідністю забезпечення публічної безпеки та обов'язком гарантування прав і свобод людини. Чи не вважаєте Ви, що йдеться не стільки про досягнення остаточного балансу між цими цінностями, скільки про безперервний процес їх узгодження залежно від конкретних суспільних умов і безпекових викликів? Яким чином запропонована Вами концепція функціонального призначення Національної поліції дозволяє забезпечити таке узгодження на практичному рівні?

5. І ще одне питання, безпосередньо пов'язане з темою дисертаційного дослідження. Вже цілком очевидно, що протягом останніх місяців Національна поліція, після серії резонансних (в тому числі трагічних) подій, як в столиці, так і в різних областях, стала об'єктом гострої критики з боку досить широких верств суспільства, ця тема не сходить з порядку денного в інформаційних мережах. Хотілось би почути від дисертанта, як він оцінює ситуацію, що склалася, чи всі претензії до поліції є справедливими, що можна запропонувати для виправлення нинішнього становища?

Висловлені зауваження та поставлені питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Софії І.В. і не знижують рівень його наукової та практичної значущості. Їхня мета - сприяти поглибленню наукової дискусії під час прилюдного захисту роботи.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці.

Представлена на здобуття ступеня доктора філософії дисертація Софії Ігоря Володимировича на тему: «Функціональне призначення Національної поліції в системі забезпечення прав і свобод людини: теоретико-правове дослідження» є самостійною та завершеною науковою працею, яка за актуальністю теми, науковою новизною та обґрунтованістю отриманих результатів має вагоме теоретичне та практичне значення. Основні положення й висновки дисертації повно і належно відображені в опублікованих наукових працях здобувача та повністю відповідають спеціальності 081 Право, а також вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

23.03.2016 року № 261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року №44, Вимог до оформлення дисертації, затвердженого наказом МОН України від 12.01.2017 року №40.

Ураховуючи викладене, автор дисертації – Софіна Ігор Володимирович на підставі публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

Завідувач

**Навчально-наукової лабораторії
дослідження проблем забезпечення
прав осіб, які постраждали від
війни Навчально-наукового
інституту права та інноваційної
освіти Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН
України,
Заслужений юрист України**

Олександр ЯРМИШ

5 червня 2026 року

Підпис Ярмиша О.Н. засвідчую:

Проректор

**Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України**

Олександр ЮНІН